

ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

РАЗПОРЕЖДАНЕ

гр. София, 17.06.2026 г.

Постъпило е искане по чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ от председателя на Висшия адвокатски съвет за приемане на тълкувателно решение от Общото събрание на Гражданската и Търговската колегии на ВКС по повод неправилна съдебна практика, формирана след постановяване на Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г. на ОСГТК на ВКС, съобразно която преценката за допустимост на касационния контрол в хипотезата на предявен частичен иск се прави с оглед възприетото в т. 1 от Тълкувателно решение № 1 от 17.07.2001 г. на ОСГТК на ВКС.

Предложението е за приемане на отговор по въпроса:

„След постановяване на т. 2 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г., приложима ли е т. 1 от Тълкувателно решение № 1 от 17.07.2001 г. по тълк. д. № 1/2001 г., с което е прието, че е недопустимо касационно обжалване на въззивни решения на окръжните съдилища по иск за парично вземане с цена под прага по действию тогава ГПК (чл. 218, б. „а“ ГПК), когато искът е бил предявен като частичен, като решаващ мотив за това разрешение в т. 1 от ТР 1/2001 г. е съображението, че при уважаването на частичния иск за горницата от сумата - предмет на новия иск, ищецът не може да се позовава на формирана сила на пресъдено нещо по частичния иск?“

Според изложените в искането съображения липсата на нормативна уредба във връзка с института на частичния иск е породило необходимостта от упражняване на тълкувателните правомощия на ВКС. В посочените две тълкувателни решения обаче, касационната инстанция е възприела изцяло противоречиви мотиви по въпроса за предмета на частичния иск и обективните предели на силата на пресъдено нещо на постановеното по такъв иск съдебно решение.

По смисъла на ТР № 1/2001 г. ограниченият по волята на ищеца предмет на делото при частичния иск е за предявената част на вземането, което предопределя и предмета на обективните предели на силата на пресъдено нещо на уважаващото го съдебно решение само до съдебно предявената част от вземането. Съответно, при уважаването на частичния иск за горницата от сумата - предмет на новия иск, ищецът не може да се позовава на формирана сила на пресъдено нещо по частичния иск. Този извод е обусловил и отрицателния отговор на поставения въпрос относно обжалваемостта на

въззивните решения по иск за парично вземане с цена под установения праг за касационно обжалване, ако искът е предявен като частичен.

Председателят на Висшия адвокатски съвет изразява становище, че това разрешение съответства изцяло на изрично уредените в ГПК обективни предели на СПН (чл. 298, ал. 1 ГПК) и е справедливо, защото не лишава нито ищеца, нито ответника от възможност да осъществяват защита на правото си в пълен обем в последващ процес, в който не са обвързани в никаква степен от постановеното решение по частичния иск, като наред с това не допуска чрез цената на частичния иск да се заобикаля от ищеца забраната за обжалваемост пред ВКС на въззивните решения. След като не се формира сила на пресъдено нещо по частичния иск (за непредявената част от вземането), то за ищеца не съществува какъвто и да било интерес да го предявява като частичен за суми в размер под предвидените в закона прагове за касационно обжалване. В тази връзка се изтъква, че в хода на производството по ТР № 3/2016 г. от Висшия адвокатски съвет е предоставено обосновано становище относно рисковете, които крие възприемането на противоположно разрешение по въпросите за действието на съдебното решение по частичен иск, без да бъде изрично отменено даденото тълкуване в т. 1 на ТР № 1/2001 г.

Независимо от изложеното, с ТР № 3/2016 г. въпросът за предмета на частичния иск и обективните предели на силата на пресъдено нещо на постановеното по него съдебно решение е пререшен в обратен смисъл без да се преразгледа приложимостта на задължителните указания по смисъла на т. 1 от ТР № 1/2001 г. Възприета е тезата, че решението по уважен частичен иск за парично вземане се ползва със сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти на спорното субективно материално право при предявен в друг исков процес иск за защита на вземане за разликата до пълния размер на паричното вземане, произтичащо от същото право. Обосновано е становището, че независимо от ограничения обем на търсената защита с частичния иск, то въведеното основание на иска като правопораждащ юридически факт е единно и неделимо, както при предявен частичен иск за част от вземането, така и при последващия иск за разликата до пълния размер на вземането, произтичащо от същото право. Поради това общите правопораждащи юридически факти се ползват от последиците на силата на пресъдено нещо при разглеждане на иска за останалата част от вземането. Предвид правоустановяващото и преклудиращо действие на силата на пресъдено нещо е съответно недопустимо в последващ исков процес за остатъка от вземането да се спори относно основанието на вземането и правната му квалификация.

С оглед изложените съображения за наличие на противоречие в мотивите на двете тълкувателни решения, председателят на Висшия адвокатски съвет застъпва позицията, че едновременното им прилагане е довело до формирането на трайна неправилна съдебна практика относно приложението на разпоредбата на чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК в хипотезата на предявен частичен иск. Така, при преценка за допустимост на касационното обжалване, ВКС продължава да се ръководи от цената на частичния иск, въпреки че постановеното по него решение формира сила на пресъдено нещо относно правопораждащите факти и в

последващ процес въпросите за основанието на вземането и правната му квалификация не могат да бъдат пререшавани. Посочени са: определение № 4220 от 14.11.2022 г. по ч. гр. д. № 3540/2022 г. на ВКС, I г. о.; определение № 4219 от 14.11.2022 г. по ч. гр. д. № 4152/2022 г. на ВКС, II г. о.; определение № 31 от 19.01.2022 г. по гр. д. № 2269/2021 г. на ВКС, III г. о. Установеното тълкуване на закона се сочи да създава изключително големи възможности за злоупотреби с процесуални права чрез предявяването на вземането под формата на частични искове. При липсата на изрично законово ограничение за минимален размер на частичния иск, чрез неговото предявяване ищецът може да определи родовата подсъдност на иска (чл. 104, т. 3 и т. 4 ГПК), да изключи приложимостта на производството по търговски спорове (чл. 365 и сл. ГПК), както и да изключи обжалваемостта пред ВКС на решението по частичния иск, предявявайки го за сума под прага по чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК (съгласно ТР 1/2001 г.), независимо че цялото вземане е над тези прагове и силата на пресъдено нещо на решението по частичния иск ще обхване и основанието на цялата непредявена част от вземането (съгласно ТР 3/2016 г.). Подобен правен резултат влиза в противоречие с основни принципи на гражданския процес и на правото въобще, каквито са принципите на законността (чл. 5 ГПК), служебното начало (чл. 7 ГПК), равенството на страните в процеса (чл. 9 ГПК), установяването на истината (чл. 10 ГПК) и вътрешното убеждение (чл. 12 ГПК).

Воден от тези съображения Висшият адвокатски съвет намира за наложително Върховният касационен съд да преодолее неправилната практика, формирана след 22.04.2019 г. като резултат от това, че продължава прилагането на т. 1 от ТР 1/2001 г., с ново тълкувателно решение, което да даде нов отговор на въпроса за допустимостта на касационния контрол на въззивно решение по частичен иск с цена под праговете по чл. 280, ал. 3, т. 1 ГПК, когато ищецът е заявил изрично, че цялото твърдяно вземане е над тези размери, като отговори, че не цената на частичния иск, а размерът на цялото вземане, когато е изрично посочено от ищеца, е от значение за преценката за допустимост на касационния контрол. За аналогия реферира към възприетите съображения в Тълкувателно решение № 4 от 23.11.2022 г. по тълк. д. № 4/2021 г. на ОСГТК на ВКС.

Предвид изложеното и на основание чл. 128, ал. 1 вр. чл. 125 вр. чл. 124, ал. 1, т. 2 ЗСВ и чл. 2 вр. чл. 6 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на Върховния касационен съд (приети с решение на Пленум на ВКС от 15.11.2016 г.)

РАЗПОРЕЖДАМ:

I. Да се образува **тълкувателно дело № 3/2026 г.** по описа на ВКС - Гражданска и Търговска колегии, за приемане на тълкувателно решение по следния въпрос, поставен в искането на председателя на Висшият адвокатски съвет:

„След постановяване на т. 2 от Тълкувателно решение № 3 от 22.04.2019 г. по тълк. д. № 3/2016 г., приложима ли е т. 1 от Тълкувателно решение № 1 от 17.07.2001 г. по тълк. д. № 1/2001 г., с което е прието, че е недопустимо касационно обжалване на въззивни решения на окръжните съдилища по иск за парично вземане с цена под прага по действията тогава ГПК (чл. 218, б. „а“ ГПК), когато искът е бил предявен като частичен, като решаващ мотив за това разрешение в т. 1 от ТР 1/2001 г. е съображението, че при уважаването на частичния иск за горницата от сумата - предмет на новия иск, ищецът не може да се позовава на формирана сила на пресъдено нещо по частичния иск?“.

II. Определям комисия от състава на съдиите в Гражданска и Търговска колегии за изготвяне на проект за тълкувателно решение в състав: докладчици - съдиите **Боян Цонев** (ГК) и **Боян Балевски** (ТК).

III. Делото да се докладва на посочената комисия за произнасяне по чл. 7.1 от Правилата за приемане на тълкувателни решения от ОСГК, ОСТК и ОСГТК на Върховния касационен съд (приети с решение на Пленум на ВКС от 15.11.2016 г.).

IV. Настоящото разпореждане да се публикува на вътрешния и външния сайт на ВКС - секция „Тълкувателни дела“, заедно с искането на председателя на Висшия адвокатски съвет.

**ГАЛИНА ЗАХАРОВА -
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
ВЪРХОВНИЯ КАСАЦИОНЕН СЪД**